

● تحلیل‌ها و گزارش‌ها

تحلیلی بر علل گرایش هند به

سمت همکاری نظامی با اسرائیل

تسلیمات، می‌تواند برای هند مفید واقع شود. اسرائیل نیز به خاطر انزوای سیاسی که در منطقه‌ی خاورمیانه به آن دچار بوده و هست، سعی دارد تا یکی از مهم‌ترین بازیگران سیاسی و نظامی در آسیا را به سمت خود جلب کند. البته همکاری نظامی با هند برای اسرائیل خالی از فایده نیست.

جواهر لعل نهرو - نخست وزیر وقت هندوستان - در سپتامبر ۱۹۵۰ اسرائیل را مورد شناسایی رسمی قرار داد. البته این شناسایی رسمی باعث نشد تا هند در مناقشات اعراب و اسرائیل به نفع این رژیم وارد عمل شود.^(۲) نزدیکی با برخی کشورهای عرب درگیر با اسرائیل، به ویژه مصر و دوستی شخصی نهرو با جمال عبدالناصر باعث شد تا روابط هند و اسرائیل پیشرفت خاصی نکند. پس از نهرو نیز

تهدیدشدن از لحاظ نظامی، هم چنان در صدر ملاحظات امنیتی سیاست‌سازان جهان سوم قرار دارد. دولت‌ها در جهان سوم ابزار نظامی را به عنوان راهی برای رسیدن به اهداف سیاسی و یا اقتصادی رها نکرده‌اند.^(۱)

در نظر گرفتن نکته‌ی فوق، چارچوب بسیار مفیدی برای درک انگیزه‌های روابط نظامی هند و اسرائیل فراهم می‌کند. قبل از هرچیز باید به این نکته توجه داشت که هند و اسرائیل با دشمن مشترکی روبه‌رو نیستند. هم هند و هم اسرائیل از زاویه‌ی خاص منافع خود به دیگری نزدیک شده و ملاحظات سیاسی به شدت بر روابط این دو سایه افکنده است. هند کشوری است پرجمعیت و پهناور که نیازهای دفاعی متنوعی دارد و اسرائیل، به عنوان یکی از بازیگران مطرح در عرصه‌ی فن‌آوری نظامی و

«راه نیرنگ» از آموزش دیدن افسران هندی در اسرائیل خبر می‌دهد. گذشته از جنبه‌ی نظامی، هیچ‌گونه اشتراک تاریخی خاصی میان هندوستان و اسرائیل وجود ندارد. اقلیت یهودی قابل توجهی در هند زندگی نمی‌کند. اشتراک زبانی و مذهبی میان هند و اسرائیل وجود ندارد. مهم‌ترین وجه تشابه هند و اسرائیل در شکل حکومتی غیرمذهبی و سکولار آنهاست. تنها عاملی که روابط هند و اسرائیل را رقم می‌زند، عامل منفعت است. شاهد این مدعا این که هند با جمهوری اسلامی ایران، که یکی از دشمنان اسرائیل است، روابط خوبی دارد، در مقابل اسرائیل نیز با چین که از مهم‌ترین عوامل نگرانی هند در مسایل امنیتی و نظامی است، روابط ویژه‌یی دارد. به هر حال ارتش هند به خاطر برخی ملاحظات به روابط با اسرائیل به دیده‌ی اهمیت می‌نگرد. این امر نیز برخاسته از نیازها و اهداف هند در حوزه‌ی دفاعی می‌باشد. برای درک انگیزه‌های تمایل هند به داشتن روابط نظامی با اسرائیل، لازم است به نگرانی‌های امنیتی هند، راهبرد نظامی این کشور و برنامه‌های دفاعی آن پردازیم.

نگرانی‌های امنیتی و ملاحظات نظامی هند

سیاست‌گذاران هندی با نگرانی‌های

سیاست هند در قبال روابط با اسرائیل دچار حالت رکود بود. علت اصلی این امر یکی وابستگی هندوستان به نفت صادراتی کشورهای عرب خاورمیانه و دیگری حضور گسترده‌ی نیروی کار هندی در بازار کار کشورهای عرب و مسلمان خاورمیانه بود.

با پایان یافتن جنگ سرد و تغییر اوضاع و احوال در حوزه‌ی مناقشه‌ی اعراب و اسرائیل و در پی تمایل برخی کشورهای عرب برای رسیدن به سازش با اسرائیل و برپایی کفرانس صلح مادرید، تصمیم‌گیران دولت هند این فرصت را پیدا کردند تا در سال ۱۹۹۲ سطح روابط را به سطح سفیر ارتقا دهند. البته نبود سفارتخانه در دهلی‌نو و تل‌آویو باعث نشده بود تا روابط مخفی و نظامی وجود نداشته باشد. اسرائیل در پیروی از «دیپلماسی یوزی» در موقعیت‌های مختلف به هند کمک نظامی کرده و در خلال منازعه‌ی هند و چین در ۱۹۶۲ و جنگ‌های هند و پاکستان در ۱۹۷۱ و ۱۹۶۵ محموله‌هایی از سلاح برای هند ارسال داشته بود. بن‌گوریون - نخست وزیر وقت اسرائیل - در پی آن بود تا از این کمک‌ها به عنوان اهرمی برای رسیدن به اهداف سیاسی و دیپلماتیک استفاده کند اما با ناکامی روبه‌رو شد.^(۳) ویکتور استروفسکی نیز در کتاب خویش به نام

سال جاری نیز دور جدیدی از درگیری‌ها را پشت سر بگذارند. گذشته از اختلاف با چین و پاکستان، هند با بنگلادش نیز دچار اختلاف‌های جدی است. (۵) عامل دیگری که به شدت باعث نگرانی هند شده است، حضور ناوگان‌های خارجی در آب‌های اقیانوس هند می‌باشد.

گذشته از تهدیدهای مستقیم نظامی متعارف از ناحیه دشمنان موجود، عوامل دیگری که در ترسیم دکترین دفاعی هند ایفای نقش می‌کنند عبارتند از: برهم خوردن نظام دوقطبی جهان و کنار رفتن یکی از مهم‌ترین تأمین‌کنندگان نیازهای تسلیحاتی هند، یعنی اتحاد شوروی؛ وارد شدن گزینه‌ها سلاح‌های هسته‌یی و موشک‌های دوربرد در مناطق مجاور، نزدیک و دور، برخوردها و جنگ در مناطق دور نزدیک نظیر جنگ دوم خلیج فارس و درس‌های گرفته شده از آن در باب تسلیحات و فن‌آوری، موازنه‌ی قوا به لحاظ خریدهای تسلیحاتی در مناطق نزدیک مانند خاورمیانه و بلوک‌بندی‌های منطقه‌یی و فرامنطقه‌یی.

با این تفصیل، هنوز قسمت عمده‌ی راهبرد نظامی و چگونگی آرایش نیروهای هند براساس تحلیل‌هایی صورت می‌گیرد که از توانمندی‌های نظامی چین و پاکستان به عمل می‌آید. هند ناچار است که در ترسیم معادلات

امنیتی و تهدیدهای خارجی متعددی روبه‌رو هستند که برخی دارای ماهیت نظامی می‌باشند. البته مهم‌ترین خطری که کشور هند را تهدید می‌کند، عامل بی‌ثباتی داخلی است. این خطر از وضعیت پیچیده قومی- مذهبی و نابرابری‌های اجتماعی- اقتصادی هند سرچشمه می‌گیرد. (۴) با این حال، وجود عامل داخلی، دلیلی برای غفلت از تهدیدهای خارجی نمی‌باشد. در مجموع، سیاست امنیتی یک کشور به تدریج از روی گفت‌وگو مستمر میان عواملی داخلی و خارجی تکامل یافته و شکل می‌گیرد. راهبرد و دکترین نظامی یک کشور به اهداف سیاست خارجی، ماهیت تهدیدهای خارجی و توانمندی‌های نظامی دشمنان بالقوه مربوط می‌شود.

هند با دو کشور همسایه یعنی چین و پاکستان دارای اختلاف‌های حساس ارضی است. اگر بخواهیم بحث اختلاف‌های هند با چین و پاکستان را خلاصه کنیم و در عین حال اهمیت و حساسیت این اختلاف‌ها را نشان دهیم کافی است به این مطلب توجه داشته باشیم که هند و چین در سال ۱۹۶۲ بر سر تبت با هم وارد جنگ شدند و اختلاف ارضی بر سر کشمیر نیز باعث شده است تا هند و پاکستان از سال ۱۹۷۴ تاکنون سه بار با هم جنگیده و در

گزینه‌ی هسته‌یی و توان چین برای به کارگیری سلاح‌های هسته‌یی و نیز مسلح شدن پاکستان به این نوع سلاح و موشک‌های دوربرد را مدنظر قرار دهد و به سمت سیاست تقویت بازدارندگی هسته‌یی و موشکی متمایل شود.^(۹)

از سوی دیگر با فروپاشی شوروی و پیدایش شرایط جدید، هند مجبور است تا در ترسیم معادلات جدید خویش سه مطلب را مدنظر داشته باشد:

۱. به دنبال جانشینی برای پرکردن جای خالی شوروی برآید و با در نظر داشتن اصل «پرهیز از گذاردن همه‌ی تخم مرغ‌ها در یک سبد»، به دنبال یافتن منابع متنوع برای نیازهای خویش باشد؛

۲. نظر به تجربیات گذشته، به دنبال رسیدن به خودکفایی داخلی در سطوح مختلف، به ویژه در امر تسلیحات و نیازمندی‌های نظامی برآید تا در مقابل تحریم‌های احتمالی قدرت‌ها مقاومت داشته باشد؛

۳. با توجه به اهمیت به اثبات رسیده‌ی سیستم‌های موشکی دوربرد و مسلح شدن رقبا به سلاح‌های هسته‌یی، در راستای ایجاد یک صنعت موشکی و هسته‌یی قدرتمند گام بردارد و برای کاهش فشار احتمالی قدرت‌های جهانی با قدرت‌های مطرح جهانی روابط خوبی را حفظ

کند.

در بحث تأمین نیازهای دفاعی هند توسط شوروی باید گفت اتحاد شوروی تا پایان دهه‌ی ۸۰ حدود ۶۵ درصد نیازهای دفاعی هند را تأمین می‌کرد.^(۷) اتحاد شوروی سابق در تأمین سلاح‌های مورد نیاز هند ملاحظات را در نظر می‌گرفت و به همین خاطر بود که سلاح‌های روسی برای هندی‌ها نسبتاً ارزان تمام می‌شد. مهم‌ترین عاملی که باعث ارزان تمام شدن تسلیحات روسی می‌شد این بود که مسکو به دهلی‌نو به دیده‌ی متحدی در مقابل محور واشنگتن - پکن - اسلام‌آباد می‌نگریست. به عنوان مثال تهاجم شوروی به افغانستان از ناحیه‌ی هند محکوم نشد و دسته‌بندی فوق تقویت شد. البته به هنگام بروز بحران بنگلادش نیز نزدیکی روابط امریکا - چین باعث گرایش هند به سمت شوروی شد.

البته خود اتحاد شوروی در زمینه‌ی تحریک هند به حرکت در راستای تبدیل شدن به یک ابرقدرت کوچک، مانند یک عامل شتاب‌دهنده عمل نمود. با این که دهلی عمل مسکو در تهاجم به افغانستان را به خاطر برخی ملاحظات محکوم نکرد، اما این نگرانی در نزد سیاست‌مداران هندی وجود داشت که در صورت اشغال افغانستان، نوبت پاکستان خواهد

استدلال می‌کنند که هند در حال حاضر هم به عنوان یک ابرقدرت منطقه‌یی خود را تثبیت کرده است و فقط دربارهی بعد بین‌المللی آن نمی‌توان با قاطعیت سخن گفت. در این استدلال چنین گفته می‌شود که اکنون هند با داشتن ظرفیت تولید سلاح‌های هسته‌یی، وسیع‌ترین و قوی‌ترین قدرت مرکزی در جنوب آسیا محسوب می‌شود و تاکنون نقش برتر و سرنوشت‌سازی در این منطقه ایفا کرده است اما در مورد نقش آتی هند در نظام بین‌المللی، در مقایسه با چین، اتفاق نظر کمتری وجود دارد. این کشور به لحاظ اقتصادی آسیب‌پذیر است و این امر احتمال ظهور هند به عنوان یک قدرت جهانی را در آینده‌ی نزدیک ضعیف‌تر می‌کند.^(۸) حال چه هند یک ابرقدرت جهانی باشد یا نباشد، یک تفکر غالب در هند این است که هند باید از طریق قدرت مبتنی بر ارتش و فن‌آوری به دنبال بزرگی باشد. حال پرسشی که مطرح می‌شود این است که هند چه برنامه‌هایی دارد و با چه مشکلاتی روبه‌رو است؟

پاسخ پرسش فوق این است که هند به دنبال ایجاد صنعت داخلی ساخت تجهیزات دفاعی است. علت این امر نیز روشن است و آن هم توان ضعیف هند از نظر مالی است و اقتصاد این کشور نمی‌تواند زیر فشار ناشی از یک

رسید و علاوه بر چین یک همسایه‌ی سوسیالیست بزرگ دیگر نیز در کنار هند قرار خواهد گرفت. تحلیل‌های هندیه‌ها این بود که در چنین حالتی هند مجبور خواهد بود تا در اقیانوس هند نقش کم‌رنگ‌تری داشته باشد و به نوعی ناچار به تبعیت از خواست‌های مسکو خواهد بود، چرا که پکن و مسکو قابلیت آن را خواهند داشت که به هنگام مقتضی با نزدیک کردن روابط، دهلی را تحت فشار قرار دهند. این چنین تصویری باعث شد تا هند برای جلوگیری از تکرار چنین وضعیتی به دنبال کسب سلاح‌های هسته‌یی، ماهواره، موشک بالستیک، ناوگان دریایی قدرتمند، ارتش و نیروی هوایی مقتدر و قوی باشد.^(۸) با این که هند موفق شده است تا برخی از اهداف فوق را جامه‌ی عمل بپوشاند، با این حال هنوز به دیده‌ی یک ابرقدرت منطقه‌یی و یک قدرت مسلط جهانی در نیامده است. سردمداران هند هنوز هم مانند نهر و از این امر ناراحت هستند که هند دارای اهمیت شایسته‌ی خود نیست و هنوز هم در بحث‌ها با پاکستان برابر گرفته می‌شود، در صورتی که هند چیزی از چین کمتر ندارد.^(۹) همین ناراحتی باعث شده است تا هند رسیدن به سطحی برابر با چین را یکی از اهداف سیاست‌نظامی خویش قرار دهد. البته برخی

پیشرفته‌تر تلاش شود و انگیزه‌ی قوی برای افزایش پژوهش و توسعه‌ی نظامی، به ویژه در حوزه‌ی موشک‌های بالستیک فراهم می‌کند. دهلی‌نو به دو دلیل برای سرمایه‌گذاری کلان در زمینه‌ی سیستم‌های موشکی آمادگی دارد.

۱. کسب توانایی‌های موشکی باعث افزایش سطح توان بازدارنده و جنگی هند در مقابل چین و پاکستان و قدرت‌های فرامنطقه‌ی می‌شود،
۲. کسب فن‌آوری‌های لازم می‌تواند برای بخش‌های فنی هند مفید باشد.

با این حال، عامل فشار خارجی یکی از مهم‌ترین موانعی است که بر سر راه هند قرار دارد و این فشار بیشتر از ناحیه آمریکا وارد می‌شود. ایالات متحده‌ی آمریکا به شدت مراقب اوضاع در منطقه‌ی شبه قاره و مناطق مجاور آن می‌باشد و اجازه نمی‌دهد تا وضع موجود تغییر یافته و یک کشور به طور خطرناکی از دیگران فاصله بگیرد. ایالات متحده در جنگ دوم خلیج فارس به خوبی به این نکته پی برد.

به نظر می‌رسد آمریکا سیاست سنتی خویش مبنی بر حفظ موازنه در منطقه را با شدت بیشتری دنبال کند. بدیهی است که ایالات متحده برای فشار بر هند و کشورهای دیگر منطقه از اهرم‌های سیاسی، اقتصادی، نظامی و

مسابقه‌ی تسلیحاتی گسترده تاب بیاورد. مردم هند در حال حاضر نیز از وضعیت اقتصادی مطلوبی برخوردار نیستند و منطقه‌ی شبه قاره به آسانی قابلیت ابتلا به بحران‌های اقتصادی و انسانی را داراست. گذشته از عامل اقتصاد، بزرگ‌ترین مانعی که بر سر راه هدف فوق وجود دارد، نبود فن‌آوری پیشرفته و روزآمد در صنایع هندی است و تلاش برای به دست آوردن این فن‌آوری به طور مستقل نیز مستلزم زمان و هزینه‌ی فراوان است. جنگ ۱۹۷۳ اعراب و اسرائیل و نبرد سنگین هوایی سوریه- اسرائیل و جنگ دوم خلیج فارس و استفاده‌ی گسترده از موشک‌های دوربرد در این جنگ درس‌هایی را برای هند به همراه داشت.

یکی از درس‌هایی که هند از جنگ دوم خلیج فارس آموخت این بود که سیستم‌های موشکی، توانایی وارد آوردن صدمات و خسارات قابل توجه به نقاط راهبردی را داراست. عقب‌افتادگی شدید جهان سوم در زمینه‌ی سیستم‌های موشکی دوربرد زنگ خطر را به صدا در آورده است. جنگ دوم خلیج فارس آسیب‌پذیری راهبردی هند و جهان سوم در مقابل ایالات متحده و جوامع پیشرفته‌ی نظامی را اثبات کرد. این برداشت براین نیاز صخه می‌گذارد که در جهت کسب فن‌آوری‌های

روابط نظامی هند و اسرائیل و ملاحظات مربوط به آن

با در نظر گرفتن تمامی مطالب مطرح شده، بدیهی است که اسرائیل یکی از بهترین شرکایی است که هند می‌تواند برای همکاری‌های نظامی برگزیند. با وجود آن که اسرائیل با چین روابط نظامی خاصی داشته و حجم مبادلات نظامی آن با چین در سطح بالایی قرار دارد،^(۱۱) وجود چند عامل دیگر باعث مطلوب بودن اسرائیل برای همکاری نظامی می‌شود:

۱. وجود روابط نظامی میان محافل نظامی هند و اسرائیل. به عنوان مثال از زمان ایجاد روابط دیپلماتیک در ۱۹۹۲، تاکنون دهلی‌نو و تل‌آویو بیش از ۵۰ بار در زمینه‌ی دفاعی و مشاوره با هم ارتباط برقرار کرده‌اند.^(۱۲)
 ۲. وجود نگرانی مشترک میان دهلی‌نو و تل‌آویو درباره‌ی توانمندی هسته‌ی اسلام‌آباد. اسرائیلی‌ها به توان هسته‌ی پاکستان به دیده‌ی یک «بمب‌اسلامی» می‌نگرند و پاکستان نیز نگران آن است که اسرائیل با تکرار عملیات ۱۹۸۱ علیه راکتور هسته‌ی عراق، مراکز حساس هسته‌ی پاکستان را هدف قرار دهد.^(۱۳)
- البته بهترین نظریه‌ی مطرح شده در باب توان هسته‌ی پاکستان آن است که پاکستان از توان

حتی روانی متعددی برخوردار است. استفاده از اهرم‌های مالی نظیر اعمال نفوذ بر بانک جهانی و صندوق بین‌المللی پول یا کمک مالی به دشمنان هند، افزایش کمی و کیفی حضور در اقیانوس هند و منطقه‌ی شبه قاره، دادن تسلیحات و فن‌آوری‌های جدید به رقبای سنتی هند، ایجاد موج‌های اقتصادی در منطقه‌ی شبه قاره برای ایجاد نابسامانی در بازار اقتصادی هند و اعمال نفوذ بر دوستان و متحدان برای اعمال فشار بر سیاست‌های نظامی هند از جمله‌ی اقدام‌هایی هستند که می‌توانند هند را با مشکل روبه‌رو نمایند.

هند که برای پیشبرد طرح‌های نظامی خویش نیازمند فن‌آوری است، به خوبی بر کارآمدی این عامل فشار آگاه است. به عنوان مثال ایالات متحده در اواخر دهه‌ی ۸۰ محدودیت‌های متعددی برای استفاده‌ی هند از آبر رایانه‌های Cray XMP-14 وضع نمود و در اقدامی مشابه اعلام کرد که به اقلام صادراتی که دارای کاربرد دوگانه هستند و می‌توانند در پروژه‌های فضایی و موشکی هند مورد استفاده قرار گیرند، اجازه‌ی صادرات نخواهد داد.

هسته‌یی خویش برای ایجاد موازنه‌ی قوا با هند در درگیری بر سر مساله‌ی کشمیر استفاده خواهد کرد و منشأ توانایی پاکستان در زمینه‌ی هسته‌یی نیز چین می‌باشد و خود پاکستان، به عنوان یک کشور اسلامی نتوانسته است به توانایی هسته‌یی دست یابد؛

۳. پیشرفته بودن اسرائیل به لحاظ فن‌آوری و همکاری نزدیک اسرائیل با اروپا و امریکا در زمینه‌ی پژوهش و فن‌آوری و روابط خوب اسرائیل با امریکا به عنوان عامل نفوذی برای کاستن از فشارهای امریکا؛

۴. وجود شباهت زیاد در برنامه‌های موشکی هند و اسرائیل؛ به عنوان مثال هند پروژه‌یی برای ساخت هواپیماهای جنگنده سبک دارد. اسرائیل نیز پروژه‌یی برای ساخت چنین جنگنده‌یی داشت که به جنگنده‌ی لای^۱ موسوم بود و اکنون کنار گذاشته شده است و تجارب آن قابل انتقال به هند است. در زمینه‌ی ساخت موشک نیز موشک زمین به زمین تاکتیکی پرتوی^۲ هند و موشک زمین به زمین بالستیک برد متوسط آگنی^۳ هند شباهت زیادی به موشک اسرائیلی سطح به سطح جریکوی ۱ و موشک بالستیک برد متوسط جریکوی ۲ دارد. (۱۴) در زمینه‌ی تسلیحات دریایی نیز نقاط مشترکی برای همکاری وجود دارد.

۵. تجارب اسرائیل به لحاظ مقابله با تسلیحات روسی در جنگ با اعراب نیز می‌تواند برای ارتش هند بسیار مفید باشد. با این اوصاف هند به شدت علاقه‌مند است تا در زمینه‌ی فن‌آوری و تسلیحات نظامی با اسرائیل همکاری داشته باشد. هند در پروژه‌ی موشکی خویش، موسوم به طرح توسعه‌ی سیستم‌های موشکی^۴، می‌تواند از توان فن‌آوری تل‌آویو استفاده‌ی زیادی به نماید. هند به شدت از ناحیه‌ی توان هوایی افزایش یافته‌ی پاکستان به لحاظ به کارگیری هواپیماهای اف-۱۶ نگران است و اسرائیل به لحاظ برخورداری از این سیستم می‌تواند نقاط ضعف هوایی هند را تا حدود زیادی مرتفع نماید. هم‌چنین هند می‌تواند در زمینه‌ی پروژه‌های ضد موشک و نیز نوسازی نیروهای رزمی و نیز تهیه‌ی تانک، روی اسرائیل حساب کند.

در رابطه با سطح کنونی روابط نظامی هند و اسرائیل و میزان مشارکت اسرائیل در پروژه‌های دفاعی هند باید گفت که اسرائیل پس از روسیه مهم‌ترین نقش را در تحول تجهیزات نظامی هند ایفا می‌کند. (۱۵) علت این که اسرائیل

1. Lavi
2. Prithvi
3. Agni
4. IGMPD

پروژه‌های دفاعی خویش را به نحو مناسب تکمیل کرده و بتواند با کاستن از سطح کمی نیروهای نظامی متعارف، در عین حفظ موازنه، در راستای انجام پروژه‌های کلیدی حرکت کند. به این ترتیب همکاری در زمینه فن‌آوری مهم‌ترین زمینه همکاری هند و اسرائیل است. هند از عقب ماندن اجرای پروژه‌های دفاعی خویش نگران است. به هرحال به خاطر تنوع منافع و متفاوت بودن اوضاع حاکم بر سیاست‌های هر کشوری، روابط نظامی هند و اسرائیل نیز با تگناها و موانعی روبه‌روست.

روابط هند و اسرائیل می‌تواند تحت‌الشعاع روابط اسرائیل و اروپا و ایالات متحده قرار گیرد. به عنوان مثال تداوم تحریم‌های امریکا علیه هند پس از آزمایش‌های هسته‌یی این شبه قاره، موجب کاهش همکاری‌های دفاعی بین هند و اسرائیل شد.^(۱۶) از سوی دیگر روابط هند و اسرائیل با کشورهای دیگری که برای طرف مقابل دشمن و منبع تهدید می‌باشند، در درازمدت عاملی منفی برای همکاری، خواهد بود. به عنوان مثال روابط چین و اسرائیل و روابط هند و جمهوری اسلامی ایران می‌تواند، باعث کاهش روابط هند و اسرائیل گردد. روابط فعلی براساس منافع و دیدگاه‌های سردمداران دهلی‌نو و تل‌آویو

بیشتر در زمینه‌ی نوسازی و تحول تجهیزات نظامی هند ایفای نقش می‌کند آن است که اسرائیل فاقد توانایی مالی لازم برای ارایه‌ی تخفیف در قیمت تسلیحات ساخته شده می‌باشد و نمی‌تواند مانند اتحاد شوروی در شرایط پرداخت بهای سیستم‌های تسلیحاتی انعطاف‌پذیری زیادی نشان دهد. از سوی دیگر اسرائیل نیازمند صدور تخصص و فن‌آوری خویش است تا به این وسیله بتواند برای تکمیل پروژه‌های نظامی خویش درآمد مالی لازم را کسب کند. یک عامل نگرانی که ذهن برنامه‌ریزان دفاعی اسرائیل را به خود معطوف داشته است این مطلب است که در صورت پیشرفت فرایند صلح و کاهش کمک‌های مالی و نظامی ایالات متحده، کاهش توان مالی برای راه‌اندازی پروژه‌های جدید از کجا تامین خواهد شد. مهم‌ترین هدف اسرائیل برای حفظ برتری کیفی در مقابل ارتش‌های اعراب که از حیث نفرت و تجهیزات متعارف بر ارتش اسرائیل برتری دارند، آن است که تفوق و برتری فن‌آوری خود را حفظ کند. این امر مستلزم هزینه‌های کلان برای استمرار پروژه‌های پژوهشی و فن‌آوری است.

با وجود توان ضعیف مالی، هند به شدت نیازمند کسب فن‌آوری روز آمد است تا

در انتقال فن‌آوری‌هایی که با کمک امریکا به آنها دست یافته است، بدیهی خواهد بود. بعید به نظر می‌رسد که هند روی اعمال نفوذ گروه‌های طرفدار اسرائیل در امریکا به نفع هند حساب زیادی باز کرده باشد.

نتیجه‌گیری

به نظر می‌رسد که هند می‌تواند با اتخاذ سیاستی مبتنی بر واقع‌گرایی از روابط نظامی با اسرائیل سود جوید. اگر هند بتواند با استفاده از اسرائیل در زمینه‌ی فن‌آوری‌های دفاعی و سیستم‌های تسلیحاتی در حوزه‌ی موشکی، هواپیما و نیروی زمینی، پیشرفت قابل توجهی بنماید و با ایجاد یکی زیرساخت داخلی برای رسیدن به خودکفایی گام‌های بلندی بردارد و سپس به طور مستقل بتواند سیستم‌هایی را تولید و عرضه نماید، آن وقت رقابت هند با پاکستان و چین به طور اخص و موازنه‌ی قوا در کل منطقه‌ی آسیا و خاورمیانه به طور اعم، دچار تحول خواهد شد.

در مورد تبعات این روابط بر ایران باید گفت از آن جایی که جمهوری اسلامی ایران با کشور هند مشکل خاصی ندارد، قوی‌شدن نظامی هند تأثیر خاصی بر امنیت ملی جمهوری

می‌باشد. هند امیدوار است که علاوه بر کسب منافع اقتصادی از روابط با ایران و دست یافتن به آسیای میانه و قفقاز، بتواند از ایران به مثابه‌ی اهرمی برای پیشگیری از ایجاد یک جبهه‌ی اسلامی در مقابل هند، به طرفداری از پاکستان، استفاده کند. بدیهی است که هند هرگز روابط با ایران را فدای روابط با اسرائیل نخواهد کرد... اسرائیل نیز روابط با چین را به خاطر منافع مادی و سیاسی فدای روابط خویش با هند نخواهد کرد. لذا یک نوع واقع‌گرایی در روابط هند و اسرائیل حاکم است و نبود عواملی نظیر ایدئولوژی، مذهب، زبان و اساساً و دشمن و تهدید مشترک باعث می‌شود تا تنها ملاحظات نظامی محرک روابط و همکاری نظامی هند و اسرائیل باشد.

اسرائیل در انتقال برخی فن‌آوری‌ها به هند با مشکل مواجه است؛ چرا که برخی از آنها را در همکاری با کشورهای اروپایی و به خصوص امریکا، به دست آورده است. عدم رضایت ایالات متحده برای انتقال فن‌آوری و سیستم موشک ضد موشک آرو^۱ به ترکیه نمونه‌ی از محدودیت عمل اسرائیل است. وقتی اسرائیل در مقابل ترکیه که متحد سنتی امریکا بوده و روابط راهبردی با اسرائیل دارد، چنین محدود باشد، محدود بودن قدرت مانور اسرائیل

1. Arrow

تهدیدی جدی متوجه منافع ارضی کشورمان نخواهد شد. این روابط عامل نگرانی جدید برای ایران به‌شمار نیامده و حفظ روابط خوب تهران-دلهی‌نو و تقویت بیش از پیش آن ضروری است و می‌تواند اسرائیل را در بهره‌برداری سیاسی از روابط نظامی با هند با ناکامی مواجه سازد. ایران در حفظ موازنه میان روابط خویش با هند و پاکستان نیازمند دقت فراوان است.

محمداسماعیل امینی

اسلامی ایران نخواهد داشت. حتی این امکان وجود دارد که ایران در درازمدت بتواند از همکاری‌های فن‌آوری نظامی هند استفاده‌های مناسبی نیز بنماید. تنها در یک صورت است که همکاری نظامی اسرائیل و هند برای امنیت ملی جمهوری اسلامی ایران عامل نگرانی غیرمستقیم خواهد بود و آن هم در صورتی است که پیشرفت هند در حوزه‌های مختلف نظامی باعث بروز جنگ میان هند و پاکستان شده و بروز جنگ در کنار مرزهای ایران باعث مشکلاتی برای ایران شود. در چنین حالتی نیز

یادداشت‌ها

۱. راش رابردت ام، «انگیزه‌ها و روند نظامی‌گری در جهان سوم»، جمشید زنگنه، اطلاعات سیاسی-اقتصادی، سال چهارم، مهر ماه ۱۳۶۸، شماره‌ی سی و یکم، ص ۱۴.
۲. برای مطالعه‌ی بیشتر درباره‌ی شناسایی اسرائیل از سوی هندوستان و انگیزه‌های این کشور برای این اقدام ر.ک:

Kumaraswamy P.R., India's Recognition of Israel, Middle Eastern Studies, Vol. 3, No. 1, Jan 1995, pp. 124-138.

3. Kleiman Aaran S., Israel's Global Reach: Arms Sales as Diplomacy, (NewYork: Pergamon-Brassey's. Internation Defence Publishers, 1985), P. 47.

۴. دفتری مریم، «روابط چین و هند: چالش‌ها و فرصت‌ها در دهه‌ی ۹۰»، فصلنامه‌ی سیاست خارجی، سال نهم، زمستان ۷۴، ص ۱۵۵۴.

۵. برای مطالعه‌ی بیشتر در این رابطه ر.ک:

احمدی علیرضا، «بررسی اختلافات هند و بنگلادش»، فصلنامه‌ی سیاست خارجی، سال هشتم، زمستان

۱۳۷۳، صص ۸۴۱-۸۱۳

۶. برای مطالعه‌ی بیشتر در باب گرایش هند به سمت بازدارندگی هسته‌یی رک:

Thomas Raju G.C., "The Growth of Indian Military Power: From Sufficient Defence to Nuclear Deterrence", in Ross Babbage and Sandy Gordou(ed), India's Strategic Future: Regional State or Global Power?, (NewYork: St Martin's Press, 1992).

7. Bradnock Robert, India's Foreign Policy Since 1971 (NewYork: Royal Institute of International Affairs, 1990, p. 57.
8. Husain Tariq A. and Rafique Najam, Indian Armed Forces (Islamabad: The Institute of Strategic Studies), No. 12, p. 3.
9. Bradnock Robert, Op.Cit., p. 8.

۱۰. دفترى مریم، پیشین، ص ۱۵۵۳.

۱۱. برای مطالعه‌ی بیشتر درباره‌ی روابط نظامی چین و اسرائیل رک:

Barzilai Amnon, "Bringing Down the Chinese Wall", Haaretz, 5 Feb 1999.

۱۲. کوماراسوامی پی. آر.، «همکاری‌های دفاعی هند و اسرائیل»، م. جابر، نکته (هفته‌نامه‌ی سیاسی دفتر مطالعات سیاسی و بین‌المللی)، سال اول، شماره‌ی پنجم، ۲۹ تیر ۷۸، ص ۲۲.

13. Yaari Ehud, "The Islamic Bomb is Here", Jerosalem Report, 22 June 1998, p. 22.

۱۴. برای مطالعه‌ی بیشتر درباره‌ی توان موشکی اسرائیل رک:

Steinberg Gerald M., "Israel: Case Study for International Missile Trade and Non-proliferation" in William C. Potter and Harlan W. Jencks, The International Missile Bazaar, Op.Cit., pp. 235-53.

۱۵. کوماراسوامی پی. آر.، پیشین، ص ۲۲.

۱۶. همان، ص ۲۱.